

**НОРМАТИВНЕ І ПРОГРАМОВЕ  
ВРЕГУЛЮВАННЯ ЗМІСТУ ОСВІТНЬОЇ РОБОТИ  
З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

# Правові засади розробки змісту обов'язкової дошкільної освіти

Закон України  
"Про  
дошкільну  
освіту"

Базовий  
компонент  
дошкільної  
освіти

(ст.22,23)

Державна  
базова  
програма

(ст.23)

Навчально-  
методичні  
посібники

(ст.23)

# Правові засади розробки змісту дошкільної освіти

## Зміни до Закону України “ПРО ДОШКІЛЬНУ ОСВІТУ”:

**Ст.4** – про вікову періодизацію (вік немовляти, ранній, дошкільний – молодший, середній, старший)

**Ст.23** - про здійснення дошкільної освіти у межах БКДО за затвердженими програмами і посібниками

# Правові засади розробки змісту дошкільної освіти

**Закон України  
“Про внесення змін  
до законодавчих актів  
з питань загальної середньої та  
дошкільної освіти щодо організації  
навчально-виховного процесу”**

Передбачено обов'язкову освіту для дітей  
старшого дошкільного віку

*від 06.07.2010 № 2442-VI*

# Базовий компонент дошкільної освіти (БКДО)

Відповідно до ст.22, 23 Закону України  
“Про дошкільну освіту”

- є державним **освітнім стандартом**,
- визначає **вимоги до рівня** розвиненості, вихованості, навченості дітей перед вступом до школи – **мінімальне освітнє ядро**,
- має **оновлюватися 1 раз на 10 років**.

# Нова редакція БКДО

- Підготовлена **оновленим складом** робочої групи.
- Пройшла **громадське обговорення** через веб-сайт МОН
- **Доопрацьована** відповідно до зауважень і пропозицій науковців НАПН України, фахівців Міністерства, ІТЗО, викладачів і методистів ІППО, ВНЗ, працівників ДНЗ.
- **Схвалена комісією з дошкільної педагогіки і психології** НМР з питань освіти МОН
- Розглянута і **затверджена колегією Міністерства**

# Нова редакція Базового компонента дошкільної освіти

- передбачає зміни і доповнення з урахуванням **сучасних вимог до змісту дошкільної освіти**,
- забезпечує більш тісну **наступність змісту дошкільної і початкової освіти**,
- концентрує увагу на збалансованості фондів **“хочу”, “можу”, “буду”**,
- окреслює рівень **дошкільної зрілості дитини 6/7-річного віку**

# Структурування змісту нової редакції БКДО

## Інваріантна складова

- формується на **державному** рівні,
- є **обов'язковою** для реалізації через різні форми здобуття дошкільної освіти.

## Варіативна складова

реалізується **додатково** з урахуванням

- специфіки діяльності **навчального закладу**,
- особливостей **регіону**,
- інтересів, потреб **дитини** та побажань **батьків**.



# Інваріантна складова БКДО

## Нова редакція

### *Освітні лінії*

- “Особистість дитини”
- “Дитина в соціумі”
- “Дитина у природному докiллі”
- “Дитина у світі культури”
- “Гра дитини”
- “Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі” (сенсорні еталони, пізнав. активність, елемент. Математичні уявлення)
- “Мовлення дитини”

## Попередня редакція

### *Сфери життєдіяльності*

- “Я сам”
- “Люди”
- “Природа”
- “Культура”

# Варіативна складова БКДО

## *Освітні лінії*

- “Комп’ютерна грамота”
- “Іноземна мова”
- “Хореографія”
- “Шахи”

# Неперервність та наступність змісту дошкільної і початкової освіти у БҚДО і навчальних програмах для 1 класу

## **Навчальний предмет “Українська мова”**

**Змістові лінії: мовленнєва,  
мовна,  
соціокультурна,  
діяльнісна**

### **Аспекти роботи за ними:**

**навчання грамоти,  
мовленнєва діяльність,  
знання про мову, мовні уміння  
правопис,  
графічні навички письма,  
техніка письма, культура  
оформлення письмових робіт,  
уміння вчитися**

## **Освітня лінія БҚДО “Мовлення дитини”**

**Змістові лінії: звукова культура  
мовлення,  
словникова робота  
граматична правильність  
зв'язне мовлення  
українська мова як державна**

### **Компетентності:**

**фонетична,  
лексична,  
граматична,  
діалогічна,  
монологічна,  
мовленнєва,  
комунікативна**

**мовна**

# Неперервність та наступність змісту дошкільної і початкової освіти у БҚДО і навчальних програмах для 1 класу

## **Навчальний предмет “Природознавство”**

### **Змістові лінії:**

- об'єкти природи,
- взаємозв'язки у природі,
- Земля- планета Сонячної с-ми,
- Україна на планеті Земля,
- рідний край,
- охорона і збереження природи,
- методи пізнання природи.

### **Теми для роботи за ними:**

світ, у якому ти живеш,  
світ неживої природи,  
світ живої природи,  
рідний край,

**моя країна - Україна**

## **Освітня лінія БҚДО “Дитина у природному довкіллі”**

### **Змістові лінії:**

- природа планети Земля  
повітря, суша, вода, явища природи,  
рослини, гриби, тварини ( в т. ч. України і  
рідного краю; взаємозв'язки у природі)
- життєдіяльність людини у  
природному довкіллі,
- Всесвіт, в т.ч. пізнання природи

### **Компетентність:**

**природничо-екологічна**

# Неперервність та наступність змісту дошкільної і початкової освіти у БҚДО і навчальних програмах для 1 класу

## **Навчальний предмет “Математика”**

### **Змістові лінії:**

- числа, дії з числами - в межах 100,
- величина - довжина, маса, місткість, вартість, час,
- математичні вирази, рівності, нерівності,
- сюжетні задачі - поняття, структура, розв'язання
- просторові відношення, геометричні фігури,
- робота з даними

### **Компетентність:**

**предметна математична**

## **Освітня лінія БҚДО “Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі”**

### **Змістові лінії:**

- сенсорні еталони - колір, форма, величина, простір і час, оперування множинами, вимірювання,
- пізнавальна активність – інтерес до пізнання, дослідження, експериментування, моделювання, уміння порівнювати, узагальнювати, класифікувати, доходити висновків та ін.,
- елемент. математ. уявлення – число, цифра, лічба, обчислення в межах 10, приклади, задачі

### **Компетентності:**

**сенсорно-пізнавальна,  
математична**

# Програмне забезпечення обов'язкової дошкільної освіти

**Вимоги БКДО як освітнього стандарту  
реалізуються**

- упродовж *усього дошкільного віку*
- через *різні форми здобуття дошкільної освіти*
- шляхом організації і змістового наповнення освітньої роботи *за чинними програмами*

# РОЗРОБЛЕННЯ ТА ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПРОГРАМ ДЛЯ ОБОВ'ЯЗКОВОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

## Регламентується низкою **ЗАКОНОДАВЧИХ, НОРМАТИВНИХ, ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНИХ АКТІВ**

- **Закони України**
- **Порядок надання навчальній літературі, засобам навчання і навчальному обладнанню грифів та свідоцтв МОН України**  
*наказ МОН від 17.06.2008 № 537*
- **Лист МОН України “Щодо порядку розроблення програм для дошкільних навчальних закладів”**  
*від 27.05.2010 № 1/9-369*
- **Рекомендації ІТЗО щодо розроблення програм для дошкільної освіти та їх використання в освітній роботі з дошкільниками**  
*Долинна О.П., Низковська О.В. “Програми для дошкілля в освітньому просторі України” журнал “Дошкільне виховання”, №9, 2011*

# ВИДИ ПРОГРАМ

для обов'язкової дошкільної освіти

*За особливостями спрямування і змістового наповнення:*

- **Комплексні** (комплекс розвивальних, виховних, навчальних функцій і змістових напрямів освітньої роботи)
- **Парціальні** (одна чи декілька освітніх функцій, один чи кілька близьких змістових напрямів освітньої роботи)



# ВИДИ ПРОГРАМ

для обов'язкової дошкільної освіти

## *За призначенням:*

- **Загальні** (для ДНЗ/груп загального розвитку)
- **Спеціальні** (для ДНЗ/груп компенсуючого типу та інклюзивної освіти)  
*Розробляються за всіма нозологіями, зараз – на розгляді фаховими комісіями у МОН*
- **Профільні** (забезпечують профіль освітньої діяльності закладів/груп)
- **Експериментальні** (в умовах ДНЗ)

# ВИДИ ПРОГРАМ

## для обов'язкової дошкільної освіти

### *За рівнем упровадження:*

- **Загальноукраїнські** (для всієї України)
- **Регіональні** (для певного регіону).  
Регіональний компонент – не менше 15% обсягу програмового матеріалу.
- **Локальні** (обмежені використанням в окремих ДНЗ певними чинниками)

# ВИДИ ПРОГРАМ

## для обов'язкової дошкільної освіти

### *За концептуальними засадами:*

- **Традиційні** (на усталених, перевірених часом, загальноновизнаних підходах до організації, змісту освітнього процесу)
- **Альтернативні** (на інших, порівняно із загальноприйнятими, філософсько-концептуальних засадах організації, змістового наповнення, створення умов розвитку, виховання, навчання).
- **Інноваційні** (на прогресивних концептуальних засадах, нових поглядах на місце, роль дорослого і дитини в освітньому процесі, форми організації дитячого буття)

# Чинні комплексні програми

**Мають гриф Міністерства**

**“Затверджено Міністерством освіти  
і науки України”**

або

**“Рекомендовано Міністерством  
освіти і науки України”**

# Лист МОН України та інституту післядипломної педагогічної освіти

- “ Щодо організації роботи в дошкільних навчальних закладах у 2014-2015н.р.”

**від 27.06.2014 №1\9-341**

# Пріоритетні напрямки освітньої роботи

- - забезпечення **фізичного, психічного і соціального розвитку** дітей раннього віку (від 1 до 3 років), їх безболісної адаптації до змінних умов життя та успішного входження у соціальне середовище;
- - **патріотичне виховання** у контексті розвитку духовного потенціалу особистості дитини дошкільного віку;
- - **трудове виховання** в процесі організованої й самостійної предметно-практичної діяльності дітей;
- - забезпечення **наступності** в реалізації завдань духовного, патріотичного, трудового виховання між дошкільною і початковою ланками освіти.

# **Базова програма розвитку дитини дошкільного віку “Я У СВІТІ”**

**Затверджена МОН України**  
(лист від 25.04.2008р. №1/11-1522)

**Видана державним коштом**  
на замовлення Інституту інноваційних  
технологій і змісту освіти

# “Я У СВІТІ” (нова редакція)

наук. кер. **Кононко О.Л.**



Надано гриф «Рекомендовано Міністерством  
освіти і науки України»  
(наказ МОН від 24.06.2014 № 750).



# Регіональна програма «Українське дошкілля»

автор-упорядник – Білан О.І.

Лист про надання грифа  
від 09.12.2011 № 1/11-11601



Мета даної програми - розширити змістовий компонент освітньої роботи з дітьми, розкриваючи етнічні, історичні та соціокультурні особливості Західного регіону.

# Програма розвитку дітей від пренатального періоду до 3-х років

## «ОБЕРІГ»



Розроблена з метою актуалізації питань становлення майбутньої особистості, починаючи від зачаття дитини, її народження, подальшого розвитку, виховання і навчання у перші три роки життя.

Змістове наповнення програми узгоджено із чинним нормативно-правовим законодавством та Базовим компонентом дошкільної освіти.

# Комплексна освітня програма ” Дитина в дошкільні роки”



Науковий керівник –  
**Крутій К.Л.**

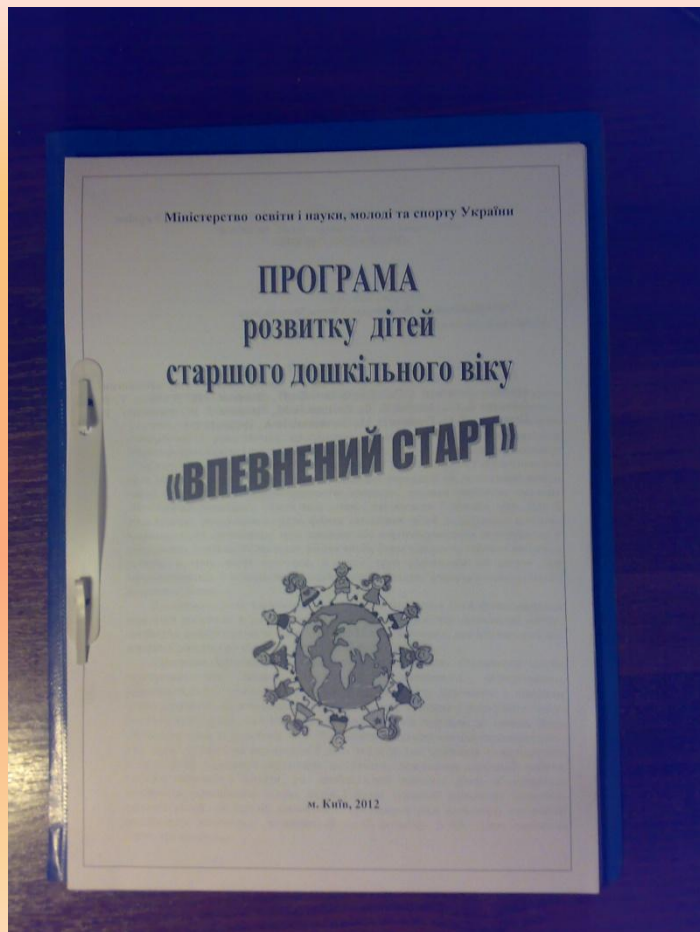
Лист про надання  
грифа МОН  
від 08.12.2010  
№1/11-11178

# **Програма виховання і навчання дітей від 2 до 7 років “ДИТИНА”**

**наук. керівники – Проскура О.В., Кочина Л.П.,  
Кузьменко В.У., Кудикіна Н.В.**

Лист про надання грифа  
від 08.12.2010 № 1/11-11177

# Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку “ВПЕВНЕНИЙ СТАРТ”



Керівник проекту –  
**Жебровський Б.М.**

Надано гриф

**“Рекомендовано  
Міністерством освіти і  
науки”** наказом МОН  
від 23.11.2010 № 1111

**Затверджено колегією  
МОНмолодьспорт**  
від 01.03.2012

# Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку “ВПЕВНЕНИЙ СТАРТ”

## Вступ

**Основна частина:** - “Фізичний розвиток”.

- “Пізнавальний розвиток”,
- “Мовленнєвий розвиток”,
- “Художньо-естетичний розвиток”,
- “Ігрова діяльність”,
- “Трудова діяльність”

**Додатки:** - “Організація життєдіяльності дітей”,

- “Орієнтовні форми, методи, засоби освітньої роботи з дітьми”,
- “Схема загартування дітей у ДНЗ і вдома”,
- “Поради щодо організації дослідів у природному довкіллі” та ін.

# Стежина. Комплексна альтернативна освітня програма для дошкільних навчальних закладів, що працюють за вальдорфською педагогікою

## *Специфіка програми*

- пріоритет індивідуального підходу до виховання та розвитку дитини
- Мінімізується кількість спеціальних фронтально організованих занять
- Розвиток творчих здібностей дитини забезпечується всією організацією життя
- органічний зв'язок виховання з національними історичними, особливостями та традиціями українського народу, його мистецтвом, звичаями, фольклором

# Парціальні освітні програми:

- **«Про себе треба знати, про себе треба дбати»**, програма з основ здоров'я та безпеки життєдіяльності дітей віком від 3 до 6 років (авт. Лохвицька Л. В.);
- **«Казкова фізкультура»**, програма з фізичного виховання дітей раннього та дошкільного віку (авт. Єфименко М. М.);
- **«Грайлик»**, програма з організації театралізованої діяльності в дошкільному навчальному закладі (авт.: Березіна О. М., Гніровська О. З., Линник Т. А.);
- **«Радість творчості»**, програма художньо-естетичного розвитку дітей раннього та дошкільного віку (авт.: Борщ Р. М., Самойлик Д. В.);
- **«Скарбниця моралі»**, програма з морального виховання дітей дошкільного віку (авт. Лохвицька Л. В.);
- **«Граючись вчимося. Англійська мова»**, програма для дітей старшого дошкільного віку, методичні рекомендації (авт.: Гунько С., Гусак Л., Лещенко З.).



# Чинні парціальні програми

мають відмітку

**“Схвалено для використання в дошкільних навчальних закладах”**

**Є загальноукраїнськими.**

Використовуються для реалізації **інваріантної та варіативної** складових змісту дошкільної освіти **у різних формах організації дитячої життєдіяльності**, у роботі гуртків, студій, секцій.

# Основна умова забезпечення повноцінного розвитку дітей в ДНЗ

## СТВОРЕННЯ:

- Предметно-розвивального простору;
- Основна форма навчально-пізнавальної діяльності – індивідуальні, індивідуально – підгрупові (2-3 дитини), підгрупові(8-10дітей), ігри-заняття;

**ТРИВАЛІСТЬ ЗАНЯТЬ:** з дітьми віком до 1,5 року не повинна перевищувати 8–10 хв., від 1,5 до 2 років — 10 хв.,

від 2 до 3 років — до15 хв.,

від 3 до 4 років — 15 - 20хв.,

від 4 до 5 років — 20 - 25 хв.,

від 5 до 6 (7)років — 25-30 хв.

**Перерва між заняттями 10-15 хв.**

**ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНИХ ВИДАНЬ,  
рекомендованих до використання в освітньому  
процесі дошкільних навчальних закладів**

Укладається на кожний **навчальний рік.**

Затверджується **наказом** МОН

Лист від 12.08. 2014 р. № 09-08/2162

Розміщується на офіційних **веб-сайтах**

**МОН [www.mon.gov.ua](http://www.mon.gov.ua),**

**Інституту інноваційних технологій**

**і змісту освіти [www.iitzo.gov.ua](http://www.iitzo.gov.ua),**

**у фахових **періодичних виданнях****

# Запрошуємо до співпраці

**Наша адреса:**

**Навчально-методичний центр освіти  
м. Львова**

**пл. Данила Галицького, 4**

**Контактний телефон: 297-53-28**

**E-mail: [nmco@ukr.net](mailto:nmco@ukr.net)**

**Блог: [nmcolviv.blogspot.com](http://nmcolviv.blogspot.com)**